

Základní otázky organizace a provádění ochrany proti ZHN u letectva

Kapitán Boris Neoral

V oblasti bojového zabezpečení, jmenovitě v otázkách ochrany proti ZHN, bylo v posledním období dosaženo některých dobrých výsledků, což je především důsledek větší pozornosti věnované těmto otázkám veliteli a štáby.

Přes tyto dílčí úspěchy zůstává však ještě řada otázek nedostatečně rozpracovaných a ujasněných. To se projevuje zvláště při prověrkách bojové pohotovosti a na cvičích, která jsou vlastně vyvrcholením a prezkoušením připravenosti letectva i v této oblasti, hlavně v tom, že přijatá opatření plně odpovídají soudobým podmínkám vedení operací, zvláště podmínkám počátečního období války.

Východním bodem pro odstranění nedostatků musí být především ujednacení základních teoretických názorů, k čemuž má přispět i tento článek.

Pro rozbor otázek ochrany proti ZHN je důležité rozebrat a ujasnit si na jedné straně názory našich pravděpodobných nepřátel na použití ZHN, úlohu a význam ochrany proti ZHN, jako druhu bojového zabezpečení v podmínkách počátečního období války na straně druhé.

Rozhodující význam ve vojenských útočných plánech západních imperialistů je přikládán rozhodnému průběhu útočné války a jejímu rychlému ukončení. Nejdůležitější úlohu v těchto plánech má sehrát překvapivé rozpoutání války při masovém zasazení zbraní hromadného ničení. Z těchto důvodů je přikládán velký význam počátečnímu období války, které má být charakteristické masovým použitím jaderných zbraní podle jednoho plánu, pro řešení strategických a operačních cílů války.

Západními vojenskými teoretiky je jako jeden z hlavních strategicko-operačních úkolů označován boj o atomovou a vzdušnou nadvládu. Podstatná část tohoto úkolu má být vyřešena již v prvních dnech války

Autor po rozboru možnosti napadení ZHN nepřítelů dochází k závěru, že základní opatření ochrany proti ZHN je rozptýlení letectva, manévry a ženění vybudování prostorů rozmístění. Dále se zabývá otázkou uvědomování o nebezpečí napadení ZHN a opatření k likvidaci následků napadení.

globálním jaderným útokem, což představuje řadu vzdušných operací prováděných současně na všech strategických vzdušných směrech silami strategického, taktického a námořního letectva společně s bezpilotními prostředky vzdušného napadení a balistickými raketami.

Rozbor pravděpodobného charakteru vzdušných operací předpokládaného protivníka ukazuje na to, že v současné době je třeba považovat za hlavní údernou sílu taktické a strategické letectvo.

Činnost taktického letectva lze předpokládat do hloubky 800—1000 km a strategické letectvo bude působit hlavně na objekty hlubokého týlu.

Současně s úderem letectva budou použity jako nosiče jaderných zbraní i bezpilotní prostředky vzdušného napadení a balistické rakety středního a velkého dosahu.

Činnost těchto prostředků se předpokládá na široké frontě, u letounů—střel do hloubky až 1000 km a u balistických raket na objekty hlubokého týlu. Při tom je třeba počítat s neustále rostoucím počtem těchto prostředků v závislosti na jejich technickém rozvoji. Zároveň je třeba vidět, že první vzdušné operace mají být zahájeny překvapivým úderem raket.

Zkušenosti ze cvičení NATO ukazují, že těžiště jaderného útoku má být položeno na první vzdušné operace. Na posledních cvičeních roku 1960 bylo použito v sestavě prvních sledů 60 až 80 % letounů nosičů jaderných zbraní a ve druhém sledu byl přibližně každý čtvrtý letoun nosičem. Například na jihoevropském bojišti bylo během tří dnů a nocí provedeno 400 jaderných úderů, z toho 200 bylo provedeno letectvem z letadlových lodí. Tato čísla ukazují, že se předpokládá použití jaderných zbraní podle předem připraveného plánu na většinu důležitých cílů na válčišti.

Za hlavní cíle úderů jaderných zbraní jsou považována velká politická a průmyslová centra, letiště a odpalovací základny raket.

Z těchto obecných závěrů pravděpodobného charakteru nepřátelského napadení je třeba provést některé konkrétní závěry vzhledem k našim podmínkám. Naše republika leží v přifrontovém pásmu, což znamená, že přes naše území budou přelétávat všechny druhy nosičů jaderných zbraní, směřujících jak do taktické, tak operační a především strategické hloubky států Varšavské smlouvy. Poněvadž hlavní údernou silou našich pravděpodobných nepřátel k ničení strategických cílů je letectvo (které má daleko omezenější možnosti beztržného průletu oproti balistickým střelám), bude jedním z hlavních úkolů prvních vzdušných operací narušení systému PVO. To prakticky znamená vyčlenění značného úsilí prostředků vzdušného napadení k ničení sil a prostředků PVO.

Složení letectva NATO v Evropě i základní koncepce vzdušných úderů svědčí o tom, že v našich podmínkách je nutno především počítat s jadernými údery taktického letectva a taktických řízených střel (bezpilotních prostředků). Zvláště při prvních hromadných úderech bude značná část úsilí vyčleněna pro ničení a narušení systému PVOS.

Při konkretizaci na naše podmínky je třeba zastavit se ještě u jedné důležité otázky. Ze cvičení NATO je známo, že až 50 % jaderných úderů taktického letectva bylo prováděno letectvem z letadlových lodí. A právě tato skutečnost nebyla v našich podmínkách doceněna s odůvodněním, že jsme vnitrozemský stát. Avšak při propoctech praktických možností tohoto druhu letectva je zřejmé, že například z mateřských lodí operujících v Jaderském moři, může působit toto letectvo prakticky na celou hloubku našeho území.

Tato skutečnost má i své praktické důsledky, a to jednak v jakási výtěm podceňování jihozápadních a jižních náletových směrů, a konečně i v přípravě pilotů není věnována patřičná pozornost zvláště u bojů s těmito vzdušnými cíli.

Za hlavní prostředek k ničení a narušení sestavy letectva, k ničení letišť, tylových a zabezpečovacích prostředků jsou považovány jaderné zbraně. Jaderné údery je třeba hodnotit ze dvou hledisek, a to podle nosičů jaderných zbraní.

Bezpilotní prostředky a rakety budou

především používány na velká stálá letiště a stálá zařízení v operační hloubce a hlubokém tylu. Použité jaderné náboje se budou pravděpodobně pohybovat okolo středních ráží a v některých případech i velké ráže.

Nejpravděpodobnější použití taktického letectva je třeba uvažovat na letiště v taktické a bližší operační hloubce, především na letiště záložní a rozptylová a rovněž je třeba počítat s údery tohoto letectva na prostředky velení a navedení. K tomu bude nepřítel používat atomové pumy střední a malé ráže. K dosažení ekonomičtějšího využití jaderných zbraní je též počítáno s údery pumami zvláště malé ráže proti jednotlivým rozptýleným cílům na letištích (rozptylové prostory) a ostatním prostředkům (VS, radiotechnické uzly).

Za nejdůležitější cíle na letištích jsou pokládány letouny v rozptylových prostorech a vzletová dráha, při čemž v prvním pořadí má být ničena letecká technika a létající personál, dále vzletové pásmo a nakonec speciální a pomocná zařízení.

Na základě tohoto krátkého rozboru použití jaderných zbraní předpokládaným nepřitelem je možno stanovit význam a úlohu ochrany letectva proti ZHN, jako jeden z hlavních druhů bojového zabezpečení.

Při hodnocení významu ochrany proti ZHN je třeba vyjít z úlohy soudobé PVO, kde letectvo v současné době i v blízké budoucnosti plní důležité úkoly.

Soudobé prostředky hromadného ničení a prostředky jejich dopravy na cíl svou mohutností účinků, velkým dosahem a rychlostí použití dávají útočnickovi možnosti podstatně ovlivnit průběh války hned v počátku i průběhu jednotlivých operací na válčišti. Proto hned od zahájení války (zvláště v jejím počátečním období) bude veden úporný boj o nadvládu ve vzduchu za účasti všech druhů vojsk, a to jednak mohutnými údery na prostředky jaderného napadení nepřítel a zároveň rozhodnými protivzdušnými operacemi. Při tom hlavním úkolem PVO bude zabezpečit organizovaný přechod státního a ekonomického aparátu na válečné podmínky, průběh mobilizace a operací pozemních vojsk na válčišti.

K tomu, aby mohly být splněny úkoly PVO a zároveň i úkoly protiúderu, je nutné uchránit hlavní síly a prostředky a vytvořit příznivé podmínky pro jejich nepřetržitou bojovou činnost. Cíli úlohu ochrany proti ZHN u letectva je třeba vidět v udržení nepřetržitě bojeschopnosti a bo-

ové pohotovosti letectva a prostředků vedení, navedení a zabezpečení k plnění uložených úkolů.

Význam ochrany proti ZHN je třeba hodnotit především z hlediska podmínek počátečního období války, kdy obě válčící strany v prvních jaderných a raketových úderech budou řešit, jak už bylo zdůrazněno, jeden ze základních strategicko-operačních úkolů — boj o nadvládu ve vzduchu. Při tom rozhodujících úspěchů může dosáhnout pouze ta strana, které se podaří zachovat bojeschopné úderné síly (prostředky dopravy jaderných zbraní na cíl — v tom i letectva).

Za hlavní způsob zachování bojeschopnosti sil a prostředků nutno považovat tedy účast letectva v boji o nadvládu ve vzduchu v součinnosti s raketami a PVO organizovanou s maximální účinností centralizovaně s využitím všech sil a prostředků PVOS a PVO vojsk.

Pod pojmem ochrany letectva proti ZHN je třeba chápat souhrn opatření, která ztěžují napadení protivitelem, a jestliže již k napadení došlo, vytváří podmínky k rychlé likvidaci následků a obnově bojové pohotovosti.

Ochrana letectva proti ZHN zahrnuje tato hlavní opatření:

- výhodné rozmístění a rozptýlení letectva a prostředků zabezpečení,
- ženíjní vybudování, maskování a klamnou činnost,
- ochranu osob a techniky před účinky ZHN,
- uvědomování a vyhlášení nebezpečí napadení a radiální průzkum,
- souhrn opatření k likvidaci následků napadení.

Za základní opatření ochrany proti ZHN je třeba považovat rozptýlení letectva, manévr a ženíjní vybudování prostorů rozmístění.

Před rozborem těchto základních opatření ochrany proti ZHN je třeba krátce rozebrat PVO sestavy letectva a protiradiotechnickou činnost. V minulosti byly zužovány tyto otázky na protivzdušnou obranu letišť, která byla řešena vyčleňováním jednotek určených k vlastní ochraně. Dokonce velitelé útvárů si k ochraně vlastního letiště vyčleňovali dvojice a roje pro plnění pouze tohoto úkolu. Toto řešení zastaralo a neodpovídá soudobým podmínkám, zvláště podmínkám počátečního období války. Takto nelze třístit úsilí letectva nehledě k tomu, že tato obrana ztrácí při soudobých

rychlostech nosičů jaderných zbraní i jejich použití na účinnosti.

Proto protivzdušnou obranu letectva nelze řešit v soudobé válce jinak než v rámci vedení protivzdušných operací. To platí zvláště v našich podmínkách přifrontového pásma.

Podobně jako je řešena protivzdušná obrana letectva, je třeba i řešit protiradiotechnickou činnost. To znamená používat protiradiotechnických prostředků centralizovaně a plánovat opatření v rámci protivzdušné operace. Dobře je možno využít protiradiotechnické činnosti prostředků začleněných v sestavě bráněných míst (prostorů) letectvem rozmístěným v jejich blízkosti. Je třeba zdůraznit ještě jednu otázku sladění protiradiotechnické činnosti s klamnými opatřeními. Jde především o to, aby tam, kde je možno provadět účinnou klamnou činnost, nebylo používáno protiradiotechnických prostředků a zato aby tyto prostředky byly maximálně a centralizovaně využity na hlavních směrech nepřátelských úderů nebo v nejhroženějších prostorech.

Velký význam pro zachování bojeschopnosti letectva má jeho správné rozmístění, rozptýlení a manévr v pásmu jeho činnosti. S tím zároveň úzce souvisí ženíjní vybudování prostoru rozmístění a ochrana osob a techniky před účinky ZHN.

Rozmístění a rozptýlení letectva musí být provedeno v závislosti na úkolech jednotlivých druhů letectva a nelze dopustit, aby to bylo provedeno na úkor splnění bojového úkolu. Možnosti rozmístění a rozptýlení jsou přímo ovlivňovány kapacitou letištní sítě. V každém případě musí odpovídat požadavkům na operační sestavu z hlediska zámyslu bojového použití letectva.

Letectvo začleněné v systému PVOS musí svojí sestavou především odpovídat zámyslu protivzdušné operace. Na základě vyhodnocení předpokládaných náletových směrů protivníka a uclnění letectva do sledů v závislosti na úkolech plněných v počátečním období války, bude nutné řešit i rozptýlení letectva a jeho manévr. K tomu budou předně využita záložní letiště a na jednotlivých směrech i manévr do hloubky. Oboustranný manévr do hloubky bude třeba zabezpečit potřebným materiálně technickým vybavením pro činnost hlavních typů letounů na většině operačních letišť. K provedení rozptýlení bude výhodné využívat též upravených úseků dálnic a silnic.

Lectectvo zabezpečující operace pozemních vojsk bude nutné rozmístovat vzhledem k jeho úkolům co nejbližší linie fronty. K manévru a rozptylu bude třeba využívat široké letištní síť, zvláště přirozených i upravených travnatých ploch. Takovou letištní síť by bylo třeba vytvořit podmínky pro trvalé rozptýlení, pokud možno po letkách. Rozmístění stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva v těchto podmínkách však nutně vyžaduje pomocné zařízení pro vzlet a přistání na krátkých travnatých plochách.

Při základní kalkulaci potřeby letišť je třeba vycházet ze zásady, že pro každou leteckou divizi je třeba vyčlenit kromě tří operačních letišť ještě 3–4 letiště záložní.

Ochrana osob a bojové techniky proti účinkům ZHN se jeví jako jeden z hlavních úkolů v celém komplexu opatření, poněvadž úderů na letiště budou především směřovat proti těmto objektům. Osoby a bojovou techniku je třeba především chránit před hlavním ničivým účinkem výbušných jaderných zbraní, a to před tlakovou vlnou. Opatřeními k ochraně před tlakovou vlnou mají být zároveň vytvářeny podmínky ochrany proti ostatním účinkům výbušných jaderných zbraní, především však k ochraně před zamořením radioaktivní stopou.

Ochrana osob a bojové techniky se zabezpečuje:

- důkladnou individuální přípravou všech příslušníků k ochraně proti ZHN;
- dostatečným vybavením všech osob prostředky ochrany jednotlivce a správným používáním těchto prostředků;
- důkladnou připraveností štábů všech stupňů k organizaci řízení ochrany proti ZHN;
- správnou volbu míst k rozmístění osob a bojové techniky s důrazem na rozptýlení a maximální využití vlastností terénu;
- dostatečnou přípravou ochranných úkrytů;
- pečlivým maskováním bojové techniky a veškeré činnosti na letišti.

Připravu všech příslušníků k ochraně proti ZHN je nutno provádět již v míru komplexně (současně s bojovou přípravou) s důrazem na získání praktických návyků. Vhodnými ochrannými prostředky je třeba vybavit především létající a technický personál přímo zabezpečující leteckou techniku. Dosavadní prostředky je třeba přehodnotit z hlediska pohotovosti i potřebné manipulace s nimi. Je rovněž důležité za-

bezpečit ochranu leteckých osádek před radioaktivním zamořením při průletech radioaktivními mrakami nebo při vzletech a přistáních na zamořených letištích.

Tento požadavek není náhodný, ale vyplývá ze skutečnosti, že zvláště v počátečním období války, vzhledem k velkému počtu jaderných úderů na letiště a nedostatku letišť bude třeba v mnohých případech provádět bojovou činnost ze zamořených letišť.

Nejdůležitějším z pasivních opatření proti ZHN je správná volba míst k rozmístění osob a bojové techniky a budování vhodných úkrytů. Při provádění rozptylu i budování úkrytů je nutně vycházet především:

- z požadavků bojové pohotovosti a možnosti pro zabezpečení nepřetržitého vedení;
- z vyhodnocení účinků výbušných jaderných zbraní ráže až 50 kt;
- z možnosti terénu v prostoru letiště;
- z vlastních možností k budování ženižních zařízení.

Při rozmístění leteckého pluku na letišti se jako nejdůležitější jeví určení rozptylových prostorů letek tak, aby byl umožněn rychlý a bezpečný přesun letounů na vzletovou dráhu. Příjezdové komunikace do rozptylových prostorů je třeba volit tak, aby nebylo nutno je mnoho upravovat, přičemž na nejvýhodnějším směru je vhodné opravit jednu komunikaci jako nouzové vzletové pásmo. Nouzové vzletové pásmo je zvláště důležité při použití pozemních výbuchů jaderných zbraní na letišti, poněvadž obnova takového letiště si vyžádá více času, než postavení nového.

Vzhledem k účinkům jaderných výbušných zbraní až do ráže 50 kt ukazuje se nutným rozmístit bojovou techniku minimálně 3 až 4 km od vzletové dráhy. Vzájemnou vzdálenost mezi rozptylovými prostory letek je třeba volit 6 až 8 km (podle možností daných terénem).

Při hodnocení vlastností terénu je třeba vycházet z toho, že přivrácené svahy a okraje lesů zvyšují účinek tlakové vlny. Rovněž se zvyšují účinky výbuchu za překážkami malých rozměrů. Proto se jeví výhodným rozmístit rozptylové prostory letek i ostatních zařízení za terénní vlny o délce nejméně 200 m s převýšením 50 až 100 m a za lesní komplex, hluboké nejméně 200 m směrem od epicentra.

Ostatní zařízení a prostředky bude vhodné rozmístit podle podobných zásad jako rozptylové prostory letek. Velitelská

stanoviště je výhodně umísťovat v minimální vzdálenosti 4 až 7 km od vzletové dráhy při využití ochranných vlastností terénu a z hlediska k výhodným podmínkám spojení. Startová velitelská stanoviště budou ve vzdálenosti 200 až 300 m od vzletové dráhy tak, aby vybudovaných úkrytů mohli využít i příslušníci hotovostní letky. Hlavní ubytovací prostory je třeba volit vzhledem k rychlému dosažení rozptylových prostorů letek pokud možno ve vesnicích, ve vzdálenosti až 7 km od letišť. Prostředky přímé letištní obsluhy je vhodné rozmísťovat u rozptylových prostorů letek ve vzdálenosti 200 až 300 m podle terénu. Pro životně důležité prostředky letištní obsluhy, jako kyslíkové a nabíjecí stanice, bude výhodně vybudovat samostatné kryty. Sklady a ostatní zařízení je nutné rozmísťit ve vzdálenosti 7 i více km při maximálním využití ochranných vlastností terénu a komunikační sítě. Přítom se jeví nutným, aby část potřebných zásob byla naložena na autech pro pohotovostní přísun do rozptylových prostorů.

Budování úkrytů jak pro živou sílu, tak pro techniku bude značně závislé od času, množství sil a prostředků, které bude možno k ženijním pracím vyčlenit. Z toho důvodu bude nutné maximálně využívat ženijních strojů a trhavin. Pro příslušníky pohotovostní letky je vhodné budovat úkryt těžkého typu, pro příslušníky v rozptylových prostorech letek úkryty středního nebo lehkého typu. Pro potřeby jedné letky se jeví nutným budovat kryty minimálně pro 20 osob při dodržování zásady, že každý protiatomový kryt musí být i krytem protichemickým. Vzhledem k možnostem nenadálého napadení je vhodné budovat na všech hlavních pracovištích nouzové kryty formou částečně přikrytých okopů. Pro letouny a ostatní důležitou techniku, zvláště v přístupném terénu, budovat ochranné valy. Dosavadní zkušenosti však ukazují, že ochranné valy bez přikrytí prakticky vůbec nechrání leteckou techniku před účinky tlakové vlny. Proto je nutné, zvláště v otevřeném terénu, zabezpečit jednoduché zakrytí ochranných valů. V zásadě je třeba budovat v prvním pořadí úkryty pro startovací velitelské stanoviště, velitelské stanoviště a pro příslušníky letek v rozptylových prostorech, dále ochranné valy pro leteckou techniku a nakonec pro ostatní techniku.

Vzhledem k nebezpečí překvapivého napadení zbraněmi hromadného ničení v našich konkrétních podmínkách je vhodné již v době míru připravit a vybudovat zvláště

u stálých letišť 1—2 rozptylové prostory letek, nouzový vzletový pás, úkryty nejméně pro 1/3 celkového stavu osob a nouzové úkryty (okopy) u všech hlavních pracovišť letištní obsluhy. Další ženijní výstavbu naplánovat a provést v době zvýšené bojové pohotovosti.

Uváděným požadavkům rozptylu je třeba přizpůsobit podmínky pro organizaci řízení bojové činnosti a pro organizaci práce na letištích. Podle zkušeností se jeví jako nejvýhodnější mít u stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva na operačním letišti jednu letku v bojové pohotovosti přímo na letišti a druhou letku (pro noční činnost, nebo jako zálohu) umístit v rozptylovém prostoru. Třetí letku mít v bojové pohotovosti na záložním letišti nebo v druhém rozptylovém prostoru.

U ostatních druhů letectva udržovat přímo na letišti pouze nejnútnejší síly a prostředky pokud možno jen krátce před vzletem a v hotovosti č. 1. Bombardovací letectvo je výhodně rozmísťovat po letkách na jednom letišti. Vystřídání letek přímo na letišti je třeba organizovat tak, aby na vzletové dráze byla maximálně pouze jedna letka. K zabezpečení nepřetržité bojeschopnosti pluku v takovéto situaci je třeba, aby především štáby pluků vytvářely vhodné podmínky pro dobrou organizaci materiálně technického zabezpečení a letištní obsluhy.

Provedení rozptylu i veškeré ženijní práce v prostoru letiště je třeba podřídit zásadním požadavkům pro maskování. Všeobecně u bližších letišť a zvláště v našich podmínkách, má největší význam maskování rozptylových prostorů vzhledem k taktice použití, zvláště malých ráží výbušných jaderných zbraní nepřítel. U letišť rozmísťených v hloubce nabývá na významu maskování vzletových drah a charakteristických orientačních bodů.

Hlavní maskování bude zaměřeno na protiradiotechnické maskování, maskování proti infraprůzkumu a proti optickému průzkumu.

Z hlediska protiradiotechnického maskování se jeví jako nejdůležitější vytváření klamných rozptylových prostorů, maskování vzletových drah a charakteristických orientačních bodů v letištním uzlu.

Maskování proti optickému i infraprůzkumu bude vhodné doplnit především rychlostavnými kryty, které zároveň umožní použít nátěrů proti infraprůzkumu. Úkolem štábů pluků a letištních praporů je využít všech druhů maskování při každé činnosti a bude nutné věnovat více pozor-

nosti praktickým nácvikům maskováním letišť již v míru.

Společně s maskovacími opatřeními je nutno provádět nepřetržitou klamnou činnost, a to jak leteckého, tak rádiového i radiotechnického provozu. Pro letištní

uzel se jeví potřeba vybudovat 1—2 klavná letiště, kde je třeba zabezpečit nejnütnější provoz. Při tom dosáhnout soulad mezi klamnou činností v noci a ve dne. Klamnou činnost rádiového provozu je třeba organizovat podle jednotného plánu.

Uvědomování a nebezpečí napadení ZHN a opatření k likvidaci následků napadení

V podmínkách soudobé války může být každý nepřátelský letoun nosičem výbušných jaderných zbraní. Proto bude z hlediska ochrany letišť proti ZHN nejdůležitější zabezpečit včasnou výstrahu o nebezpečí vzdušného napadení letiště. Jeví se výhodným, aby výstraha o nebezpečí napadení po všestranném zhodnocení vzdušné situace byla vydávána z divizního velitelského stanoviště technickými pojítky na jednotlivá letiště. Výstraha o nebezpečí vzdušného napadení musí zabezpečit včasný vzlet letounů z pohotovosti u vzletové dráhy a ukrytí osob, které jsou v prostoru letiště. Včasnost výstrahy je v současné době zabezpečena u nepřátelských letounů ve středních a velkých výškách. Vzhledem k našim podmínkám však bude zvláště důležitě zaměřit pozornost na zjišťování nízko letících cílů.

Ohrožení letišť přímými účinky výbušných jaderných zbraní, zamořením radioaktivní stopou a bojovými radioaktivními látkami vyžaduje nepřetržitou a přesnou znalost radiační situace na VS všech stupňů. Zvláště v blízkosti linie fronty, což platí především v našich podmínkách, je účelné zabezpečit celkový přehled o radiační (chemické, biologické) situaci. Pro získání celkového přehledu by bylo nutné zajistit centrální shromažďování zpráv o radiační situaci ve štábech svazů, zároveň s vytvořením podmínek pro kontrolu celkové situace. K zajištění přehledu o radiační situaci na VS všech stupňů by bylo výhodné zřídit spojovací síť, kde by byla pravidelně vysílána vyhodnocená radiační (chemická, biologická) situace. Na tento systém by měl navazovat i teritoriální systém stejného určení.

Usilí radiačního průzkumu v rámci letištního uzlu je třeba zaměřit na zjištění radiační situace v prostorech rozmístění živé síly, v rozptylových prostorech letek a VS, v prostorech vzletové a přistávací dráhy, skladových prostorech a vodních zdrojů. Zvláštní pozornost je třeba věnovat radiačnímu průzkumu ve směru postupu radioaktivních oblaků.

K sledování všeobecné radiační situace

v letištním uzlu by bylo výhodné vybavit letecké divize vrtulníkem. Tento požadavek vystupuje do popředí v těch případech, kdy je proveden úder na letiště a stupeň zamoření nedovoluje provést radiační průzkum prostředky pluku (letištního praporu). Silami a prostředky leteckého technického svazku je výhodné provádět radiační (chemický, biologický) průzkum v prostorech velitelských stanovišť svazku, průzkum nových letišť a v nutných případech zesilovat letecké útvary. Pozorování a průzkum v rozptylových prostorech letek je výhodné provádět organickými polochemickými družstvy. Provádění průzkumu velitelských stanovišť pluku a letištního praporu, prostorů skladů a vzletové dráhy zabezpečit silami a prostředky letištního praporu. Hlavní důraz na provádění radiačního průzkumu je třeba klást na úrovni letištního praporu, kde by bylo výhodné zvýšit počet průzkumných družstev jednak snížením počtu jedné skupiny na 3 osoby (podobně snížit i u svazku) a částečným zesílením z počtu roty chemické ochrany od technických svazků. Rovněž je třeba zabezpečit mobilnost těchto skupin.

Získání základních podkladů o radiační situaci je prvním předpokladem pro organizaci rychlých opatření k likvidaci následků napadení. Úspěšná likvidace následků napadení je závislá na správném zplánování, připravenosti místa speciální čistoty a všech potřebných prostředků na organizaci činnosti a vyčleněných silách. Základními prvky pro odstranění následků napadení jsou vyprošťovací a záchranné skupiny a připravená místa pro dezaktivaci osob i techniky.

Ze sil a prostředků letištního praporu na operačních letištích je výhodné vytvářet 2—3 záchranné a vyprošťovací skupiny k centralizovanému použití. V rozptylových prostorech letek je nutné vytvářet ze sil a prostředků každé letky pohotovostní záchranné a vyprošťovací skupiny vybavené potřebným materiálem, které by byly schopné po napadení zasáhnout podle předem připraveného plánu. Nejvýhodnější složení

záchranných a vyprošťovacích skupin je možno stanovit takto:

- průzkumné jádro, které má za úkol průzkum radiální (chemické) situace a vytyčení zamořených prostorů;
- vyprošťovací a protipožární jádro, které má za úkol hasit požáry, vyprošťovat osoby a techniku a pomáhat při záchranných pracích;
- záchranné jádro, které má za úkol vyprošťovat, shromažďovat a odvázet raněné;
- technické jádro, které pomáhá při vyprošťování a zachraňuje techniku s důrazem na letouny.

Při likvidaci následků napadení je třeba přednostně vyčistit zamořené prostory a provést vyprošťovací a záchranné práce. Dále jsou nutná taková opatření, která směřují k obnově spojení a obnově bojové pohotovosti. V závislosti na radiální situaci se provádí dezaktivace osob a bojové techniky buď přímo na letišti, nebo ihned po přesunu na jiné určené letiště. K rychlé dezaktivaci je vhodné mít připraveny v každém rozptylovém prostoru letky síly a prostředky k částečné dezaktivaci bojové techniky a v rámci letiště nejméně jedno plně vybudované místo speciální čistoty. Hygienická čistota a dezaktivace osob je celkově vyřešena. Nejsou však úplně vyřešeny vhodné podmínky pro dezaktivaci letecké techniky. Podle dosavadních zkušeností jsou nejučelnějším prostředkem pro dezaktivaci techniky mobilní odsavače radioaktivního

prachu, kterými by bylo třeba vybavit letištní prapory. Doposud není dořešeno odmožňování letounů v zimě. V těchto podmínkách by bylo nejvhodnější používat omývání letounů teplou vodou. Pro rychlou dezaktivaci je však třeba v každém případě využít všech dostupných prostředků a sil mimo létající personál, který je třeba všemožně chránit i před malými dávkami záření.

Jedním z nezbytných opatření je dozimetrická kontrola, kterou je nutné konat nepřetržitě pravidelným proměřováním zvláště po napadení ZHN a v průběhu likvidace následků. Dozimetrickou kontrolu je třeba provádět:

- po napadení jadernými výbušnými zbraněmi a bojovými radioaktivními látkami;
- po každém přesunu zamořeným terémem nebo tehdy, nebyl-li dostatečně prováděn radiální průzkum;
- osádek letounů, které proletěly radioaktivním mrakem;
- vystřídanych osob zabezpečujících létání ze zamořeného letiště, nebo u létajícího personálu, který přistál na zamořeném letišti;
- techniky, která byla v zamořeném prostoru u materiálu vydávaného z neukrytého skladu;
- vody a potravin vždy před použitím, je-li podezření na zamoření radioaktivními látkami.

Dozimetrickou kontrolu je výhodné provádět centralizovaně pro tento účel přímo vyčleněnými odborníky.

Organizace a řízení ochrany proti ZHN

Za organizaci, plánování a řízení ochrany proti ZHN odpovídá náčelník štábu. Dokumentaci ochrany proti ZHN zpracovává operační oddělení ve spolupráci s odbornými ženíjnými náčelníky, především s chemickým a ženíjným náčelníkem a náčelníkem zdravotnické služby.

Hlavním organizátorem ochrany proti ZHN je štáb svazu, který řídí všechna opatření tak, aby byla sladěna s plněním bojových úkolů a materiálně zabezpečena.

Štáb svazu zpracuje plán ochrany proti ZHN a na základě tohoto plánu zpracuje nařízení k provedení ochrany, které je součástí nařízení pro operační a bojové zabezpečení.

Na stupni svazku nebo samostatného útvaru se rovněž zpracuje plán ochrany proti ZHN. U leteckých útvarů rozmístěných na jednom letišti je tento plán možno

nahradiť plánem obrany a ochrany letiště, do kterého lze opatření ochrany proti ZHN zahrnout.

Plán ochrany proti ZHN na stupni štábu svazu může obsahovat:

1. Rozsah opatření k ochraně proti ZHN u letectva, PLD a RTV především rozptylové a záložní prostory, ženíjní opatření a způsob materiálního zabezpečení těchto opatření.

2. Rozmístění, úkoly a plánovaný manévr speciálních útvarů a jednotek určených k likvidaci následků napadení ZHN.

3. Způsob a organizaci vzájemné výpomoci mezi svazky a útvary PVOS a letectva při likvidaci následků napadení.

4. Složení zachraňovacích a uvolňovacích prostředků na stupni svazu, svazku a útvaru, materiální vybavení těchto odřadů, způ-

sob přepravy, doba pro shromáždění a zásah.

5. Způsob a signály pro vyhledávání nebezpečí zamoření radioaktivním prachem a k ochraně před ostatními prostředky ZHN.

6. Vyhodnocení možností nepřítele v použití ZHN, především z hlediska použitého druhu nosiče a přesnosti zásahu.

Na základě tohoto plánu zahrnou se opatření týkající se svazků do jejich nařízení pro operační a bojové zabezpečení.

Plán ochrany proti ZHN na stupni svazku a samostatného útvaru, bude-li pořizován, obsahuje podobné body jako plán štábu svazu. Opatření ochrany proti ZHN jsou však podrobně rozpracována na podmínky svazku.

Důraz je kladen především na organizaci radiačního, chemického a biologického průzkumu, způsob vyvedení útvarů ze za-

saženého prostoru, rozvinutí útvarů a jednotek k likvidaci následků napadení.

Štáb svazku nebo samostatného útvaru na základě tohoto plánu rozpracuje úkoly pro útvary (jednotky) a zahrne je do nařízení pro bojové zabezpečení.

Těžiště řízení opatření ochrany proti ZHN je na stupni štábu svazu, kde jsou vytvářeny podmínky pro aktivní a pasivní opatření k ochraně proti ZHN u svazků.

Při likvidaci následků napadení řeší se ve štábu svazu především rychlé nahrazení ztrát a manévry ke splnění uložených úkolů.

Na stupni svazku je řízení ochrany proti ZHN zaměřeno na praktické opatření a řízení likvidace následků napadení u útvarů.

Na stupni útvaru jsou prováděna opatření ochrany proti ZHN, nařízená svazkem a vyplývající ze situace.

★

Samo ujednocení teoretických závěrů na ochranu proti ZHN neřeší zvýšení její účinnosti. Teoretické znalosti jsou však základnou, na které musí být prováděna všechna další zvýšení, vycviková a materiální opatření ochrany proti ZHN.

После анализа возможностей нападения оружия массового поражения противником автор выводит, что основные мероприятия по защите от оружия массового поражения — это рассредоточение ВВС, маневр и инженерное оборудование районов размещения. Далее он обсуждает вопрос оповещения об опасности нападения оружия массового поражения, а также вопрос ликвидации последствий нападения.
